

מקור המאמר בזהר פרשת ויקרא דף כג ע"א-ב
מעלת העוסק בתורה בלילה

פֶּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, ^(איוב לה) **וְלֹא אָמַר אֵיִה אֱלֹהֵי**
עוֹשֵׂי נֹתֵן זְמֵרוֹת בְּלִילָהּ. תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא
דְּאַתְעָר רוּחַ צְפוֹן, וְאַתְפְּלַג לִילְיָא, הָא אוֹקְמוּהָ,
דְּשִׁלְהוּבָא חַד נְפִיק, וּבְטִישׁ תְּחֹת גְּדַפּוּי
דְּתִרְנַגּוּלָא, וְאָקִישׁ גְּדַפּוּי וְקֹאֲרִי. וְהֵהוּא שִׁלְהוּבָא
בְּזַמְנָא דְּמִטִּי גְבִיהָ, וְאַתְעָר לְקַבְלִיהָ, אִסְתְּכִי בֵיהָ,
וְאִזְדַּעֲזַע וְקֹאֲרִי, וְאַסְתְּכִי וְאַשְׁגַּח בְּגִין יְקָרָא
דְּמֹאֲרִיהָ, לְמַעַבְד רַעוּתֶיהָ, וְקֹאֲרִי לֹזֵן לְבַנֵּי נְשָׂא.

וְעַל דָּא אֶקְרִי שְׁכֹוִי, אֲשַׁגְחָא. וְאֶקְרִי גְבַר, בְּגִין
דְּאַתְעָר בְּשִׁלְהוּבָא ^(דף כ"ג ע"ב) **דְּגְבוּרָה, בְּסִטְרָא**
דְּגְבוּרָה קָא אֲתִיָא לְאַתְעָרָא בְּעַלְמָא. בְּדִין אִינוּן
בְּנֵי מְהִימְנוּתָא קִיִּימִין, וְיַהֲבִין גְבוּרָה וְחִילָא לְכַנְסַת
יִשְׂרָאֵל, וְכִדִּין אֶקְרִי רַנָּה דְּאוּרִיתָא. וְעַל דָּא, יְרִית
דְּדוּד מְלַכוּתָא הוּא וּבְנָוִי לְעַלְמִין וּלְדַרְי דְּרִין.

וְכַד תִּרְנַגּוּלָא קֹאֲרִי, וּבְנֵי נְשָׂא נְיִימִי בְּעַרְסִיִּיהוּ,
וְלֹא מִתְעֵרִי. תִּרְנַגּוּלָא קֹאֲרִי לְבַתָּר, וְאָמַר
מַה דְּאָמַר, וְהָא אוֹקְמוּהָ. לְבַתָּר בְּטִישׁ בְּגְדַפּוּי,

פֶּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, ^(איוב לה) **וְלֹא אָמַר אֵיִה אֱלֹהֵי עוֹשֵׂי**
נֹתֵן זְמֵרוֹת בְּלִילָהּ. בָּא רְאֵה,
בְּשַׁעֲהָ שְׁמַתְעוּרְתָּ רוּחַ צְפוֹן
וְנַחֲלָק הַלִּילָהּ, הָרִי בְּאֲרוֹ
שְׁשִׁלְהֶבֶת אַחַת יוֹצֵאת וּמְכָה
תַּחַת כְּנָפֵי הַתִּרְנַגּוּל וּמְקִישׁ
אֶת כְּנָפָיו וְקוֹרָא. וְאוּתָהּ
שִׁלְהֶבֶת, בְּזַמֵּן שְׁמַגִּיעָה אֵלָיו
וּמַתְעוּרְתָּ כְּנַגְדּוֹ, הוּא
מְסַתְּפֵל בָּהּ וּמִזְדַּעֲזַע וְקוֹרָא,
וּמְסַתְּפֵל וּמְשַׁגִּיחַ בְּשִׁבִיל
כְּבוֹד רַבּוֹנוֹ כְּדֵי לַעֲשׂוֹת
רְצוֹנוֹ, וְקוֹרָא לְבַנֵּי הָאָדָם.

וְלָכֵן נֶקְרָא שְׁכֹוִי, הַשְׁגָּחָה.
וְנֶקְרָא גְבַר, שְׁמַתְעוּרָר
בְּשִׁלְהֶבֶת הַגְּבוּרָה, בְּצַד שֶׁל
הַגְּבוּרָה הוּא בָּא לְעוּרָר אֶת
הָעוֹלָם, וְאִזּוֹ אוֹתָם בְּנֵי
הָאֱמוּנָה עוֹמְדִים וְנוֹתְנִים
גְבוּרָה וְכַח לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל,
וְאִזּוֹ נֶקְרָאת רַנָּת הַתּוֹרָה. וְלָכֵן
דְּדוּד יְרִשׁ אֶת הַמְּלָכוּת הוּא
וּבְנָיו לְעוֹלָמִים וּלְדוּרֵי
דוֹרוֹת.

וְכַשֶּׁהַתִּרְנַגּוּל קוֹרָא וּבְנֵי אָדָם יִשְׁנִים בְּמִטּוֹתֵיהֶם וְאִינָם מִתְעוּרְרִים, הַתִּרְנַגּוּל קוֹרָא אַחַר
כֶּף, וְאוֹמֵר מַה שְׁאוֹמֵר, וְהָרִי פְרָשׁוּהָ. אַחַר כֶּף מְכָה בְּכַנְפָיו וְאוֹמֵר: אוֹי לְפִלוֹנִי הַנְּזוּף שֶׁל

רבונו, שְׁעֹזב אֶת רבונו, ולא
עֹרַר אֶת רוחו ולא מְשַׁגִּיחַ
עַל כְּבוֹד רבונו.

כְּשֶׁמֵּאִיר הַיּוֹם, הַכְּרוֹז
קוֹרֵא עָלָיו וְאוֹמֵר: וְלֹא
אָמַר אֵיךְ אֱלֹהֵי עֲשֵׂי נִתַּן
זְמֵרוֹת בְּלִילָה. לְסִיעַ לוֹ
בְּאוֹתָן הַתְּשַׁבְּחוֹת, וְשִׁיחֵיהֶן
הַכֹּל בְּסִיעַ אֶחָד. עֲשֵׂי!
עוֹשֵׂי הִיךְ צְרִיךְ לְהִיּוֹת!
מָה זֶה עֲשֵׂי? אֵלֶּה בְּשַׁעֲהָ
שְׂאֵדָם קָם בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה
וּמִשְׁתַּדֵּל בְּרֵנַת הַתּוֹרָה,
שְׂרֵנַת הַתּוֹרָה לֹא נִקְרָאת
אֵלֶּה בְּלִילָה, וְכִשֶּׁהוּא
נִמְצָא בַּתּוֹרָה כְּשֶׁמֵּאִיר
הַיּוֹם, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל מִתְקַנְיָם לוֹ
חוּט אֶחָד שֶׁל חֶסֶד לְהַנְצִיל
מִן הַכֹּל, וּלְהַאֲרִיךְ לוֹ בֵּין
הַעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֲנִי שָׁמְעֵתִי
שֶׁאָמַר רַבִּי אַבָּא אֶת הַפְּסוּק
הַזֶּה, אֵיךְ אֱלֹהֵי עֲשֵׂי, עוֹשֵׂה
לִי הִיךְ צְרִיךְ לְהִיּוֹת! מִהוּ
עֲשֵׂי? אֵלֶּה כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתָּ,
בְּשַׁעֲהָ שֶׁהוּא קָם בְּלִילָה
וּמִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, כְּשֶׁמֵּאִיר
הַיּוֹם מִתְעוֹרֵר אַבְרָהָם בְּאוֹתוֹ
חוּט שְׁלוֹ, שְׁכָתוֹב בּוֹ (בְּרֵאשִׁית יד) אִם מְחוּט וְעַד שְׂרוּךְ נֶעַל וְגו'.

וְאָמַר, וְיִי לְפִלְגֵיָא נְזִיף דְּמֵאֲרִיָה, שְׁבִקָא דְּמֵאֲרִיָה,
דְּלֹא אֶתְעַר רוחיה, וְלֹא אֶשְׁגַּח לִיקְרָא דְּמֵאֲרִיָה.

כִּד נְהִיר יְמָמָא, פְּרוּזָא קְרִי עָלֵיהּ וְאָמַר, וְלֹא אָמַר
אֵיךְ אֱלֹהֵי עוֹשֵׂי נוֹתֵן זְמֵרוֹת בְּלִילָה, לְסִיעַ
לִיךְ בְּאִינוֹן תְּשַׁבְּחוֹן, וּלְמַהוּי כֹּלֵא בְּסִיעַ חֲדָא.
עוֹשֵׂי, עוֹשֵׂי מִיבְעֵי לִיךְ, מִהוּ עוֹשֵׂי. אֵלֶּה,
בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נֶשׁ קָם בְּפִלְגוֹת לִילָא, וְאֶשְׁתַּדֵּל
בְּרֵנָה דְּאוֹרֵייתָא, דְּרֵנָה דְּאוֹרֵייתָא לֹא אֶתְקְרִי,
אֵלֶּה בְּלִילָא. וְכִד אִיהוּ אֶשְׁתַּכַּח בְּאוֹרֵייתָא, כִּד
נְהִיר יְמָמָא, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל
מִתְקַנְיָ לִיךְ בְּחַד חוּטָא דְּחֶסֶד לְאֶשְׁתַּזְבָּא מִכֹּלֵא
וּלְנַהֲרָא לִיךְ בֵּין עֲלָאִין וְתַתָּאִין.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֲנִי שָׁמְעֵנָא דְּאָמַר רַבִּי אַבָּא
הֵאֵי קְרָא, אֵיךְ אֱלֹהֵי עֲשֵׂי, עוֹשֵׂה לִי מִיבְעֵי
לִיךְ, מִהוּ עוֹשֵׂי. אֵלֶּה כְּמָה דְּאָמַרְתָּ, בְּשַׁעֲתָא
דְּאִיהוּ קָם בְּפִלְגוֹת לִילָא, וְאֶשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא, כִּד
נְהִיר יְמָמָא, אֶתְעַר אַבְרָהָם בְּהוּא חוּטָא דִּילִיךְ,
דְּכָתִיב בֵּיהּ (בְּרֵאשִׁית יד) אִם מְחוּט וְעַד שְׂרוּךְ נֶעַל וְגו'.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל מִתְקַנְיָ לִיךְ,
וְעַבְדֵי לִיךְ בְּכֹל יוֹמָא בְּרִיךְ חֲדָשָׁה, הֲדָא הוּא
דְּכָתִיב אֱלֹהֵי עוֹשֵׂי.

חוּט שְׁלוֹ, שְׁכָתוֹב בּוֹ (בְּרֵאשִׁית יד) אִם מְחוּט וְעַד שְׂרוּךְ נֶעַל וְגו'. וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכִנְסַת
יִשְׂרָאֵל מִתְקַנְיָ אוֹתוֹ, וְעוֹשֵׂים אוֹתוֹ בְּכֹל יוֹם בְּרִיךְ חֲדָשָׁה. זֶהוּ שְׁכָתוֹב אֱלֹהֵי עֲשֵׂי.

וְהָא אוֹקְמוּהָ, א"ל ו"ה. א"ל: דָּא אַבְרָהָם.
 דְּכְתִיב, בֵּיהּ, הָאֵל הַגָּדוֹל. ו' דָּא קְדִישָׁא
 בְּרִיךְ הוּא. ה' דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְדָא הוּא
 אֱלֹהֵהּ. וְאֵינוֹן עֲבָדִין לֵיהּ לְבַר נָשׁ, וּמִתְקַנּוּן לֵיהּ
 בְּכָל יוֹמָא, וּבְגִין כֶּךָ כְּתִיב, עֲשֵׂי, כְּמָה דְאַתָּה
 אָמַר (תהלים קמט) יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׁיו. אָמַר רַבִּי
 יוֹסִי, וְדָאֵי כֶּךָ הוּא, וְכֻלָּא חַד מְלָה.

וְהָרִי פְרִשׁוּהָ, א"ל ו"ה. א"ל - זֶה אַבְרָהָם, שְׁכָתוּב
 בוֹ, הָאֵל הַגָּדוֹל. ו' - זֶה
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. ה' - זֶה
 כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְזֶה הוּא
 אֱלֹהֵהּ. וְהֵם עוֹשִׂים אֶת הָאֲדָם
 וּמִתְקַנְיִם אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם,
 וּמְשׁוּם כֶּךָ כְּתוּב עֲשֵׂי, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קמט) יִשְׂמַח
 יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׁיו. אָמַר רַבִּי
 יוֹסִי, וְדָאֵי כֶּךָ הוּא, וְהַכֵּל דְּבַר אַחַד.

ספר אור הזֶהָר (עמוד 200)

כב) נִסְתַּר דְּתוֹרָה מִגֵּן נֶגֶד מִינּוֹת, שְׁנֵאת חָנָם וְלִשׁוֹן הָרַע

בדורות הראשונים היו יכולין להשיג שלמות נפשם, להתלהב בזכוּת רב ובקדוּשה להמשיך על עצמם נעם זיו אור השכינה באור עליון וצח בדבקות ויראה ואהבה, והכל על ידי פשטות התורה, תורה שבעל פה נגלה, אבל בדור זה עקבות דמשיחא, שהרע גובר ומתנשא וחצפא יסגי... מי יגן עלינו מן הקלפות הרעות המחשיכים האור והשכל. ועל ידי נגלית התורה אי אפשר בדור כזה באין פנים להלהיב כל כך נפש המשפלת בדביקה וחשיקה, שהרע והמקטרגים הרוחניים מתגברין, ולא עוד אלא שהם מתלבשים בגשמיות בערב רב שהם הרבים, ומושל וגובר אפיקורסות ומינות ושנאת חנם ולשון הרע, וכל מי שהוא חצוף ביותר גובר ביותר. ולולא מתיקות ערבות נעם זיו לשון הזֶהָר והתקונים וכתבי מרון, המאירין לנפש המשפלת ומיִשְׁבִּין הדעת משמחת לב ומאירת עינים, לא היה באפשרות להאיר מרב הצרות וחלישות דעת מרשעים המינים ואפיקורסים.

ולכן אחי טעמו וראו אור הגנוז ומתיקות שיש בזהר הקדוש המאיר לנפש, עד שמרב אור תקבל על עצמך כל הרעות והצרות והיסורין, ולא יתחלש דעתך ולא תפל ממדרגתך, ותתעלה למעלה למעלה עד רום המעלות, חזק חזק חזק ואמץ, לא תירא ולא תפחד. (נתיב מצוותיך, נתיב התורה, שכל א' אות ל')

כג) לְמוֹד הַנְּגִלָה עַל דְרָךְ הַסּוּד

שמעתי מפה קדוש אדמו"ר רבינו הסבא קדישא זכותו יגן עלינו משינאווע, על הכתוב שמעי בת וראי, הינו בת נקראת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל (כדאמרין בחגיגה בת, בתו של אברהם אבינו), צריכין ללמד נגלה ונסתר, הינו (נגלה) בגמרא אמרינן תא שמע, לשון שמיעה (שמעתתא), ובנסתֶר בזהר הקדוש הוא לשון תא חזי. וזה שכתוב שמעי בת, (שילמד מקדם נגלה, תא שמע, כנו', ואחר כך) וראי, (תא חזי, בזהר הקדוש, הינו נסתֶר, כנובר, ואחר כך) והטי אונג (ללמוד הנגלה שלמדת, להבינו גם כן על דרך האמת הנסתֶר). ונדפס אחר כך זה בספר דברי יחזקאל, אולם נודע ומוכן עד כמה חביב דבר שנשמע מפי הצדיק בעצמו וכו'.

ובאותם דברים בשבת קדש שהגיד אדמו"ר הקדוש הנובר לעיל על הכתוב שמעי וכו' והטי אונג ללמוד הנגלה להבינו על פי סוד, ואמר אז לדגמא כמו הנאון הקדוש מורינו הרב רבי אריה לייב זכותו יגן עלינו מוישניצא בעל אריה דבי עלאי, שהיה דרכו בקדש אחרי סעדת ליל שבת קדש (ובפרט בלילות הארפות בחרף) היה יושב ולקח בביתו ללמד הגמרא עם ספר מהרש"א (שהיה אז נדפס רק בפני עצמו). אמנם אבי (הוא רבינו הנאון הקדוש בעל דברי חיים) זכרוננו לברכה היה אומר עליו (על האריה דבי עלאי), שכל למודיו אז גם בנגלה אפילו בימות החל הם כלם על דרך סוד יפרשם גם כן.

(דברי תורה מונקאטש, מהדורה ו', נ"ז)